

Nyt om miljø & udvikling

92-gruppen er et samarbejde mellem 20 danske miljø- og udviklingsorganisationer. 92-gruppens organisationer arbejder aktivt med opfølgningen af Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg 2002 og andre sager vedrørende internationalt miljø og udvikling.

92-gruppen

c/o Danmarks Naturfredningsforening
Madsnedøgade 20
2100 København Ø
T 39 17 40 32
F 39 17 41 41
E 92gruppen@dn.dk

INDHOLD – NR. 17 - D. 03.12.2003

RUSSISK KLIMAOPERA 1
LARM I KULISSEN PÅ KLIMAOMRÅDET 2
INGEN PENGE TIL KYOTO 3
SERIØS POLITIK EFTERLYSES! – 4
DANMARK: JA TIL FLEKSIBILITET I WTO – EU TØVER 5
INGEN INITIATIVER TIL AT REFORMERE LANDBRUGSSTØTTEN 6
KAFFEKRISEN RAMMER OGSÅ BÆREDYGTIG KAFFE 7
FØRSTE USIKRE SKRIDT MOD EN GLOBAL KEMIKALIESTRATEGI 8
USA OPGIVER AT BESKYTTE OZONLAGET 9
ER DEN INTERNATIONALE DIMENSION I FOLKESKOLEN GOD NOK? 9
ARRANGEMENTER 10
REDAKTION 11

Russisk klimaopera

Af Mette Nedergaard, WWF, fra COP9 i Klimakonventionen Milano

“Udtalelsen faldt i Moskva, men argumentet var tyvstjålet fra Washington”

Rusland sikrede sig effektivt verdensscenen for klimapolitik i går med den russiske embedsmand, Andrei Illarionov's private teorier om Ruslands eventuelle tilslutning til Kyoto-protokollen. Udtalelsen faldt i Moskva, men argumentet var tyvstjålet fra Washington: Det går ud på at hævde, at Kyoto-protokollen vil begrænse Ruslands muligheder for økonomisk vækst. Et hårdtslående argument, men ikke desto mindre usandt.

Præsident Putin har nemlig allerede modtaget analyser af protokollens effekt i Rusland, og der er intet der tyder på begrænsninger for økonomien de næste 20 år – og at sige noget om russisk økonomi på den anden side af 2020 giver vist ikke megen mening.

“Andrei Illarionov's udmelding i går passer som fod i hose til USAs

Set fra Milano, hvor alverdens lande i disse uger mødes for at diskutere klimaspørgsmål i den årlige partskonference i Klimakonventionen, COP 9, er flere og flere enige om, at verden formentlig først får en endelig melding om russisk ratifikation af Kyoto-Protokollen efter det russiske præsidentvalg i marts næste år. Andre hævder sågar, at Putin måske venter til efter det amerikanske præsidentvalg i november 2004, før han tager en endelig beslutning.

Om det er bevidst russisk strategi eller det rene tankespind vi-

igangværende mission om at sætte Kyoto-protokollen ud af spil."

"Saudi Arabien [vil] sikkert [...] gribe lejligheden til [...] at forsøge at stoppe processen, så de kan fortsætte deres olieeventyr."

"Højdepunkterne for COP 9 kommer til at foregå i kulissen og er [...] allerede godt i gang."

"Spørgsmålet er, hvor langt man kan trække Ruslands ratifikation, før parterne begynder

des ikke, men det er svært at overse, at Andrei Illarionov's udmelding i går passer som fod i hose til USAs igangværende mission om at sætte Kyoto-protokollen ud af spil. Her i Milano vil Saudi Arabien sikkert ikke være sen til at gribe lejligheden til endnu en gang at forsøge at stoppe processen, så de kan fortsætte deres olieeventyr. Og den russiske klimaopera er måske kun første akt i en større opsætning, hvor mediernes trang til at løbe med skandalehistorier uden at checke kildernes troværdighed udnyttes på det groveste i et magtfuldt spil om klodens fremtid.

På COP 9 i Milano har Illarionovs forsøg på at afspore processen krævet kostbar opmærksomhed, men forhandlingerne fortsætter. Hvorom alting er, så har dramaet desværre ingen forbedrende effekt på klimaet, og det franske uvejr i går taler sig eget sprog. De tunge regnskyer bevæger sig nu ind over Italien, og måske en ordentlig skylle kan køle gemytterne af hernede. Mere end nogensinde er der brug for, at de gode kræfter står fast og holder liv i Kyoto-protokollen.

Larm i kulissen på klimaområdet

Af Mette Nedergaard, WWF

Den niende partskonference på klimaområdet finder sted de næste 2 uger i Milano, Italien. Den officielle del af konferencen ser ud til at blive ganske begivenhedsløs, hvor det eneste banebrydende formentlig bliver en beslutning om, hvordan skovplantningsprojekter kan blive en del af en af Kyoto-protokollens såkaldte mekanismer, Clean Development Mechanism.

Højdepunkterne for COP 9 kommer til at foregå i kulissen og er her på tredjedagen allerede godt i gang. Baggrunden er, at Ruslands manglende ratifikation af Kyoto-protokollen har hensat konferencens parter i en venteposition. Man kommer ikke videre før protokollen træder i kraft. Problemet er, at faktiske klimaændringer rundt om i verden bliver mere og mere tydelige; selv for amerikanerne, og at der således i den grad er behov for at komme videre. De rige lande er imidlertid travlt optaget af den forestående implementering af protokollen, og ulandene har ingen intentioner om at diskutere langsigtede strategier, før protokollen har medført konkrete resultater.

Spørgsmålet er, hvor langt man kan trække Ruslands ratifikation, før parterne begynder at spekulere i alternative modeller. USA har længe arbejdet bag linierne for at slippe helt af med Kyoto-protokollen, og de bruger COP 9 som en kærkommen lejlighed til at skaffe sig tilhængere. Med klimaændringerne hængende over hovederne vil der være svage led i kæden, og USAs

at spekulere i alternative modeller.”

”Efterhånden er man vel nået et ”point of no return”, hvor det koster flere ressourcer at starte helt forfra end at gå videre.”

”ulandene får lejlighed til at stille krav om flere penge, og i-landene forklarer, at de skam allerede giver mange.”

[USA] tager klimaproblemet seriøst [...], men [...] ønsker ikke at støtte aktiviteter, der finder sted i regi af Kyoto-protokollen.”

”USA [benyttede] lejligheden til at gøre opmærksom på, at politiske beslutninger må og skal baseres på videnskab.”

forbrødring med Saudi Arabien kan få katastrofale følger, hvis Saudi Arabien formår at fastholde grebet om gruppen af ulande. Slaget bag kulisserne kan gå hen og blive blodigt, hvis protokollen skal overleve.

Det paradoksale er, at mens det larmer i kulissen bag protokollen, så bevæger implementeringen af CDM og kvotehandel sig støt og roligt videre. Efterhånden er man vel nået et ”point of no return”, hvor det koster flere ressourcer at starte helt forfra end at gå videre. Dette og NGOernes indsats kan redde protokollen. Bag kulissen bliver COP 9 helt afgørende.

Ingen penge til Kyoto

Af Mette Nedergaard, WWF

Der stod penge på dagsordenen i tirsdagens forhandlinger i Milano. Det overordnede budget for klimakonventionens aktiviteter er en årligt tilbagevendende begivenhed, hvor ulandene får lejlighed til at stille krav om flere penge, og i-landene forklarer, at de skam allerede giver mange. Budgetforhandlingerne er helt afgørende for, hvad klimasekretariatet og den globale miljøfacilitet kan sætte i værk.

USAs krig mod Kyoto-protokollen føres også på denne front. Under forhandlingerne tirsdag meddelte den amerikanske delegation, at man skam tager klimaproblemet seriøst, og at man fortsat vil bidrage til budgettet, men at man ikke ønsker at støtte aktiviteter, der finder sted i regi af Kyoto-protokollen. I praksis betyder dette udfald, at USA ikke vil støtte den specielle klimafond, der blev etableret i Marrakech for to år siden, og hvor EU-landene har lovet at støtte med 410 euro årligt fra 2005. Australien var ikke sen til at støtte USA. Ligesom USA har Australien nemlig for længst meddelt, at de ikke vil ratificere Kyoto-protokollen. Australien er en af verdens største kul-eksportører.

Også i forhandlingerne om et globalt program for observering af klimaændringer benyttede USA lejligheden til at gøre opmærksom på, at politiske beslutninger må og skal baseres på videnskab. Man fremhævede endnu engang det nye amerikanske forskningsprogram, hvor der angiveligt skal spenderes 1,7 mia. USD årligt på forskningsaktiviteter. Med en CO₂-kvotepris på 15 USD per ton CO₂, som er det forventede prisniveau på EUs kvotemarked, vil der for dette beløb kunne investeres CO₂-reduktioner i størrelsesordenen 113 mio. tons. Det svarer no-

genlunde til 90 % af den samlede danske forpligtelse i første budgetperiode fra 2008 til 2012. Hjemme i USA kan reduktioner formentlig realiseres til en lavere pris, og det ville klæde USA at overveje det scenarie.

Seriøs politik efterlyses! – Om finansloven og Fagbevægelsens Ulandssekretariat

Af Vagn Berthelsen, IBIS.

"Afgørelsen er præget af vilkårlighed, usaglighed og en mangel på respekt for almindelige principper om lighed for loven og fair play". Så kontant kommenterede en række ulandsorganisationer den del af finansloven, som betyder, at Fagbevægelsens Ulandssekretariat bliver frataget sine rammebevilling på 44 millioner fra årsskiftet.

Ulandssekretariatet (US) er en selvstændig forening, dannet af LO og FTF (Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd) med dertil hørende faglige organisationer. US gennemfører udviklingsprojekter i udviklingslande sammen med de faglige organisationer for at fremme arbejdstagerrettigheder og et mere stabilt arbejdsmarked som grundlag for en sund økonomisk udvikling i Syd. Uddannelse af tillidsfolk og opbygning af administrativ og teknisk kapacitet i faglige organisationer er kerneaktiviteten, og det gennemføres sammen med de relevante faglige organisationer. For eksempel er der i Tanzania et tæt samarbejde imellem US og Danmarks Lærerforening for at støtte Tanzanias Lærerforbund og i Indien er der et samarbejde mellem US og Kvindeligt Arbejderforbund om fattige, selvforsørgende kvinder.

"Argumenterne for at skære i bevillingen er præget af en skræmmende mangel på viden"

"Der er argumenteret, som om arbejdsmiljø og børnearbejde var ligegyldige emner at arbejde med i ulandene"

"Desværre [...] blev årets finanslovsdebat domineret af"

Argumenterne for at skære i bevillingen er præget af en skræmmende mangel på viden: US er tillagt 'æren' for projekter, som ikke er deres eller som ikke er finansieret af rammebevillingen. Der er argumenteret, som om arbejdsmiljø og børnearbejde var ligegyldige emner at arbejde med i ulandene. Rammebevillingen er fremstillet, som om der gives penge til den danske fagbevægelse og ikke til fuldstændigt relevante projekter i ulandene. Og det overses totalt, at rammebevillinger er indført for at begrænse administration og sikre den mest effektive anvendelse af ulandsmidlerne.

Desværre for US og ikke mindst desværre for deres samarbejdspartnere og målgruppe blev årets finanslovsdebat domineret af dagpengesagen. Det har været svært at få tilstrækkelig opmærksomhed om en sag, som underminerer troen på, at re-

dagpengesagen”

geringen vil sikre de humanitære organisationers mulighed for at tilrettelægge arbejdet langsigtet i ulandene til gavn for de fattigste.

Danmark: Ja til fleksibilitet i WTO – EU tøver

Af John Nordbo, 92-gruppen

D. 15. december er der møde i WTOs Generelle Råd, hvor medlemslandene skal søge at samle stumperne efter sammenbruddet på ministerkonferencen i Cancun. Da Folketinget debatterede WTO d. 6. november, var der bred opbakning til, at Danmark skal arbejde for, at WTO-forhandlingerne i den såkaldte Doha-runde genoptages.

”Alle partier i Folketinget var enige om, at de såkaldte ”Singapore-emner” [...] ikke var så vigtige, at de måtte blokere for en aftale i WTO.”

Alle partier i Folketinget var enige om, at de såkaldte ”Singapore-emner”, som vedrører udbygning af den internationale regulering af investeringer, konkurrencepolitik, offentlige indkøb og toldprocedurer, ikke var så vigtige, at de måtte blokere for en aftale i WTO. Der er her tale om en markant kursændring, idet Danmark forud for Cancun-mødet var stærk tilhænger af forhandlingerne i WTO på de nævnte områder.

”Folketinget opfordrede også regeringen til at arbejde for, at EU var mere imødekommende overfor ulandene”

Folketinget opfordrede også regeringen til at arbejde for, at EU var mere imødekommende overfor ulandene, blandt andet ved at arbejde for afskaffelse af eksportstøtte og et ”ambitiøst tempo i en balanceret afvikling af den samlede landbrugsstøtte”. Debatten viste dog, at der var en vis uenighed om, hvad der mentes med den sidste formulering. Venstre fandt, at et rimeligt tempo ville være afvikling inden år 2026.

”Tågede formuleringer indebærer, at EU fortsat ikke vil arbejde for udfasning af al eksportstøtte”

EU har endnu ikke fastlagt sin forhandlingslinje forud for mødet d. 15. december, men et oplæg fra EU-Kommissionen til medlemslandene tyder ikke på, at EU vil gå i spidsen for at få Doharunden på sporet igen.

Kommissionen lægger ikke op til, at EU skal udvise fleksibilitet på landbrugsområdet. Tågede formuleringer indebærer, at EU fortsat ikke vil arbejde for udfasning af al eksportstøtte, ligesom EU vil arbejde for fortsættelse af den såkaldte fredsklausul, der blandt andet hindrer ulande i at lægge ekstra told på landbrugsvarer, der dumpes på deres markeder i kraft af statsstøtte i de rige lande.

Kommissionen mener, at EU skal fastholde kravet om forhandlinger om alle fire Singapore-emner. Kommissionen søger dog medlemslandenes opbakning til en lidt blødere forhandlingslinje, hvor EU vil kunne acceptere, at forhandlingerne om nogle af

emnerne kun kommer til at omfatte de lande, der er interesse-rede.

Ingen miljø i dansk landbrugsstøtte

Rikke Lundsgaard, Danmarks Naturfredningsforening

I øjeblikket er regeringen og landbruget ved at blive enige om, hvordan midtvejsreformen af den fælleseuropæiske landbrugs-politik- og dermed milliardstøtten til landbruget, skal forvaltes i årene fremover.

" med de 10 nye EU-medlemslande, bliver det [...] sværere at få lavet [...] om på støtteordningerne."

Danske landmænd modtager hvert år mia. beløb i støtte - og det vil de blive ved med i mange år endnu. Hvad enten det er i form af hektarstøtte eller i form af den såkaldte afkoblede støtte, hvor pengene udbetales uanset, hvad man dyrker. Der har i årenes løb været taget mange tilløb til at fjerne støtten helt eller delvist. Der har også været tilløb til at skræddersy støtten til mere bløde værdier end korn-, kød-, tobaks- produktion m.m. Men forslagene er for det meste løbet ud i sandet og med de 10 nye EU-medlemslande, bliver det endnu sværere at få lavet tilstrækkeligt om på støtteordningerne.

"Danmark [...] har beføjelser til at tage 10 % af støtte-midlerne og støtte produktion, der tager mere hensyn til miljø, natur eller husdyrvelfærd."

Men der gives, også indenfor de nuværende rammer, muligheder for at bruge støtten som løftestang for f.eks. miljøforbedringer af produktionen. Det kan gøres på to måder. Dels ved at Danmark faktisk har beføjelser til at tage 10 % af støttemidlerne (i år ville det svare til 740 mio.kr.) og støtte produktion, der tager mere hensyn til miljø, natur eller husdyrvelfærd. Pengene skal blive indenfor erhvervet og indenfor den driftsgren, de tages fra. Det vil sige, at man ikke kan tage penge fra kvægbrugene og give til planteavlerne.

"Landbruget [...] ser det som en krænkelse af deres rettigheder at stille krav udover de generelle miljøkrav."

Den anden mulighed er at knytte miljøkrav til udbetalingen af støtten - den såkaldte cross-compliance. Det har der været hjemmel til i de sidste tre år, men Fødevarerministeriet har ikke benyttet sig af det. Landbruget opfatter støtten som deres penge og ser det som en krænkelse af deres rettigheder at stille krav udover de generelle miljøkrav.

Desværre er skodderne mellem Axelborg og Christiansborg stadig tynde og fødevarerministeren skal åbenbart ikke have noget klinket. Også selvom hun selv taler for reformer af støtten.

Kaffekrisen rammer også bæredygtig kaffe

Af Jens Erik Dalgaard Jensen, Max Havelaar Fonden.

Markedet for bæredygtig kaffe er globalt set i vækst, på trods af at kaffekrisen er hverdag på femte år.

"de cirka 25 millioner producenter verden over kæmper en daglig kamp for at overleve krisen."

Det globale forbrug af kaffe er stabilt, mens udbuddet siden starten af 1990'erne er steget støt. Det har medført de laveste verdensmarkedspriser på kaffe nogensinde, og de cirka 25 millioner producenter verden over kæmper en daglig kamp for at overleve krisen.

"I kontrast til denne udvikling er markedet for bæredygtig kaffe i stadig vækst."

I kontrast til denne udvikling er markedet for bæredygtig kaffe i stadig vækst. Det konkluderer Verdensbankens rapport: "The State of Sustainable Coffee: A study of Twelve Major Markets". Rapporten har analyseret markederne for bæredygtig kaffe i en række lande, heriblandt Danmark. Den grundige undersøgelse, der ligger til grund for rapporten, har omfattet interviews og diskussioner med alle relevante markedsaktører, blandt andet opkøbere, sælgere, risterier og mærkningsordninger som Max Havelaar.

"Salget af Max Havelaar-mærket kaffe i Danmark er desværre faldende"

Salget af Max Havelaar-mærket kaffe i Danmark er desværre faldende. Max Havelaar-mærket kaffe udgør her mindre end 2 procent af det samlede kaffesalg. Niveaulet er dog stadig det højeste pr. indbygger i Europa efter Schweiz. Mange andre lande, primært dem, hvor andelen er noget lavere end i Danmark, oplever dog stor fremgang i salget af Max Havelaar-mærket kaffe.

"at kun 40 procent af den danske befolkning kender til Max Havelaar-mærket"

Rapporten konkluderer på baggrund af interviews med aktører inden for den danske kaffeindustri, at hvis salget af Max Havelaar-mærket kaffe skal opnå ny vækst, er der tre ting, der er af stor vigtighed: Kvaliteten skal være høj, udbuddet skal være konsistent, og kunderne skal kende til mærket. Prisen er for de danske forbrugere ikke i samme grad vigtig, hvilket adskiller Danmark fra andre lande.

Med hensyn til kendskabet til mærket viser en undersøgelse fra 2002, at kun 40 procent af den danske befolkning kender til Max Havelaar-mærket. Dette tal er til sammenligning 79 procent for økologimærket.

Første usikre skridt mod en global kemikaliestrategi

Af Jacob Hartmann, Greenpeace

Den 9.-13. november, blev der i Bangkok afholdt det første forberedende møde i forbindelse med udarbejdelsen af en global kemikaliestrategi. SAICM (Strategic Approach to Integrated Chemicals Management) er iværksat efter beslutninger ved WSSD topmødet i Johannesburg og efter beslutninger i ILO og WHO.

Et centralt emne var selvfølgelig, hvilket mål man skulle stile efter med den nye kemikaliestrategi. På forhånd var der forventet opbakning til den kedelige og snævre WSSD tekst fra Johannesburg om at "producere og bruge kemikalier med det mål at minimere signifikante skadevirkninger". Som modtræk fremlagde IPEN (International POPS Elimination Network – mere end 300 NGOer worldwide) et forslag til en målsætning, der indbefattede eliminering af produktion og brug af stoffer med særligt farlige egenskaber.

"Mødets mest interessante begivenhed var dog vedtagelsen af nye regler for udvidet NGO-deltagelse"

Mødets mest interessante begivenhed var dog vedtagelsen af nye regler for udvidet NGO-deltagelse, der må betegnes som et glædeligt resultat af de mange fine intentioner i Århus konventionen om offentlig deltagelse. En af de vigtigste ændringer er, at NGOer selv kan foreslå og forhandle tekst, hvor man tidligere har måttet fremlægge tekstforslag via sympatiserende medlemslande. Derudover er der fuld adgang til alle møder. Ved uenighed er det fortsat kun lande, der er stemmeberettiget, men de udvidede rettigheder betyder, at NGOer i praksis kan blokere forhandlingerne og kræve et emne til afstemning.

"de udvidede rettigheder betyder, at NGOer i praksis kan blokere for handlingerne og kræve et emne til afstemning"

Om den nye kemikaliestrategi bliver relevant eller ej, må de næste møder vise. Det var nemt at observere en kedelig tendens til handlingslammelse med krav om flere analyser og endeløse risikovurderinger på trods af, at vi står midt i en global kemikaliekrisen. Tilmed er SAICM kun en strategi og altså ikke en bindende konvention, så relevansen afhænger af, om målet og den medfølgende handlingsplan har det nødvendige indhold og de nødvendige værktøjer. Er den reelle vilje ikke til stede, så er man måske bedre stillet med effektivt at implementere de allerede eksisterende miljøkonventioner.

USA opgiver at beskytte ozonlaget

Af John Nordbo, 92-gruppen

"Der er[...] intet, der tyder på, at der er grund til at lette på den internationale regulering af udslippet af ozonlagnedbrydende stoffer."

I dette efterår var ozonhullet over Antarktis ligeså stort som i 2000, hvor ozonhullet nåede sin hidtil største udbredelse. Der er med andre ord intet, der tyder på, at der er grund til at lette på den internationale regulering af udslippet af ozonlagnedbrydende stoffer.

Alligevel forsøgte især USA at svække indsatsen mod ozonlagnedbrydningen på partsmødet i Montrealprotokollen d. 10.-14. november. De rige lande har for år siden forpligtet sig til at udfase brugen af stoffet methylbromid inden 2005, bortset fra særligt kritiske anvendelsesområder. De rige lande skal i år have reduceret brugen af stoffet med 70 % i forhold til 1991.

"den amerikanske regering har ladet sig presse af californiske landmænd"

USA forsøgte på mødet at få lov til fremover at bruge methylbromid til kritiske anvendelser, som tilsammen udgjorde mere end de 30 % af 1991-forbruget, som USA må bruge i 2003 og 2004. Methylbromid er et pesticid, og den amerikanske regering har ladet sig presse af californiske landmænd, som ønsker fortsat at bruge stoffet, selv om det er stærkt ozonlagnedbrydende.

"En række EU-lande, ikke mindst i Sydeuropa, har også været under pres fra bønder"

En række EU-lande, ikke mindst i Sydeuropa, har også været under pres fra bønder, der også vil have lov til at anvende betydelige mængder af stoffet, men de amerikanske krav om indfasning i stedet for udfasning af metylbromid var alligevel for meget for unionen. Enden på mødet blev, at der skal holdes ekstraordinært partsmøde i marts 2004 om sagen.

Lærer skoleelever nok omverden?

Af Rikke Wettendorff, IBIS

Folketinget satte ved en forespørgselsdebat i 1996 fokus på den internationale dimension i folkeskolen for, at "befolkningens internationale erfaringer, viden og kompetencer" skulle styrkes. Danmarks Evalueringsinstitut offentliggjorde d. 4. november 2003 en evaluering, som undersøger arbejdet med den internationale dimension i folkeskolen. Evalueringen viser, at de lærere, der arbejder med den internationale dimension gør det med et stærkt engagement, og at eleverne oplever et stort udbytte af autentiske læringsituationer – både når det handler om udveksling, chat over nettet eller en lærer, der trækker på egne internationale erfaringer.

"evalueringen [vi-

evalueringen peger dog samtidig på, at både skoler og kommu-

ser], at der er store forskelle på kvaliteten og omfanget af den undervisning, som omhandler den internationale dimension"

"Nogle skoler og kommuner opsætter dog mål for arbejdet. Og det nytter."

"Evalueringen anbefaler Undervisningsministeriet at "præcisere et indsatsniveau for undervisningen i den internationale dimension".

ner er i tvivl om, i hvilken grad de er forpligtet til at arbejde med dimensionen. Endvidere viser evalueringen, at der er store forskelle på kvaliteten og omfanget af den undervisning, som omhandler den internationale dimension, og at flere skoler og kommuner unnlader at arbejde med denne. Det kan man ikke fortænke dem i. Folkeskolen presses fra mange sider til at inddrage stadigt flere indsatsområder. Uden klare udmeldinger fra Undervisningsministeriets side, er det ikke så underligt, at den internationale dimension skrider i svinget. Nogle skoler og kommuner opsætter dog mål for arbejdet. Og det nytter.

Evalueringen viser, at de få kommuner og skoler, der har opstillet mål for arbejdet oplever en positiv effekt både i forhold til den internationale dimensions gennemslagskraft, forankring og integration i de øvrige aktiviteter.

Situationen i dag er altså den, at elever mange steder i landet kan gå igennem deres folkeskoletid og kun sporadisk, eller slet ikke, have arbejdet med den internationale dimension. På den baggrund kan man sætte spørgsmålstegn ved, om den internationale dimension i folkeskolen i sin nuværende løst beskrevne form formår at leve op til intentionerne fra den forespørgselsdebat i Folketinget, der satte gang i arbejdet med den internationale dimension.

Evalueringen anbefaler Undervisningsministeriet at "præcisere et indsatsniveau for undervisningen i den internationale dimension". Man kan håbe, at undervisningsministerens varslede redegørelse om internationalisering i uddannelsessystemet lever op til dette. Spændingen forventes udløst i løbet af december.

ARRANGEMENTER

Økologisk Julefrokost- Danmarks største – med musik og dans

Fredag d. 5. december 2003 i Ollerup på Sydfyn.

En aften med folk-bandet FÆRD & NANNA LÜDERS

Økologisk julefrokost-buffet fra Den Grønne Gren på Ærø og juletale v. Bo Bramming, forfatter og formand i Øko-net.

man er velkommen fra hele landet! Læs mere på

www.03-03-03.dk

Arr.: Mad & Musik – Økologi & Kultur og Øko-net

Farmers' voice - a rural civil society?

10 December 2003, hours 9-16

IBIS, 3. floor meeting premises, Nørrebrogade 68B, 2200 Copenhagen N.

The seminar will feed into the study on “Farmer Empowerment – experiences, lessons learnt and the way forward” undertaken by the Danish Institute for International Studies (DIIS) with Danida funding.

Organizer: CARE Danmark

Participants at the seminar will be NGOs, consultants, development institutions and Danida. Participation is free of charge.

Registration will be with CARE Danmark by e-mail

smbamba@care.dk or phone 35368858.

Find flere grønne og økologiske arrangementer fra hele landet på øko-kalenderen på Øko-info - www.eco-info.dk

REDAKTION

Dette nummer af nyhedsbrevet er redigeret af John Nordbo, 92-gruppen, Ida Thuesen og Constance Hegner, WWF Verdensnaturfonden.

Tidligere numre kan ses på www.92grp.dk

Såfremt nyhedsbrevet ønskes afmeldt, sendes mail til

c.hegner@wwf.dk.